

Riskienarvioinnin työkalu

Tämän työkalun tavoite on auttaa hankintayksiköitä tunnistamaan, mihin hankintoihin ja sopimuksiin tulisi lisätä vaatimuksia tai velvoitteita työperäisen hyväksikäytön torjumiseksi. Riskienarviointi on huolellisuusperiaatteen ensimmäinen askel. Sillä pyritään varmistamaan, että julkisia hankintoja tekevät organisaatiot eivät joudu osalliseksi toimittajan tai sen alihankkijan työperäiseen hyväksikäyttöön tähtäävään toimintaan. Onnistunut riskienarviointi edellyttää tietoa toimitusketjuista, ymmärrystä niistä tekijöistä, jotka altistavat työntekijän hyväksikäytölle, sekä kykyä tunnistaa yrityksen alihankintaketjuissa työskenteleviä haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä.

Seuraavalla sivulla olevan riskienarvioinnin tarkistuslista auttaa tunnistamaan hankinnat, joissa riski on korkea. Mitä useampi listan väittämistä pitää paikkansa, sitä suurempi riski hankintayksiköllä on joutua osalliseksi vilpilliseen toimintaan. Riskialtius on kuitenkin olemassa jo yhdenkin väittämän toteutuessa.

Muistiinpanoja

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Report Series N° 98a:

[Työperäinen hyväksikäyttö ja julkiset hankinnat. Opas riskien huomioimiseen Suomessa](#)

- Työllistääkö julkinen hankinta ulkomaalaisia henkilöitä/tilapäistä työvoimaa, joilla on puutteellinen kielitaito, tai jotka ovat heikossa työmarkkina-asemassa, eivätkä tunne suomalaisia työmarkkinoita, toimialan työehtosopimusta, ja/tai muita oikeuksiaan?
- Työllistääkö julkinen hankinta ulkomaalaisia henkilöitä/tilapäistä työvoimaa, jotka työskentelevät ulkomaisten tai suomalaisten henkilöstövuokrausyritysten tai pitkän alihankintaketjun kautta työvoimavaltaisilla matalan koulutus- ja palkkatason aloilla?
- Työllistääkö julkinen hankinta eri laskutuspalveluyritysten kautta työskenteleviä kevytjärjittäjiä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia, jotka ovat haavoittuvassa asemassa, tai joilla on heikko neuvotteluasema työmarkkinoilla?
- Onko hankinnassa epäselvyyttä siitä, kuka hankinnan kautta työllistyvien työntekijöiden todellinen työnantaja, tai mitkä työehdot ovat, tai ovatko työntekijät työsuhteessa vai yrittäjiä?
- Onko tietyn tyyppisissä hankinnoissa havaittu toistuvasti puutteita tai tiettyjen toimittajien tai niiden alihankinnan osalta (esim. puutteita palkanmaksussa, sovittujen työaikojen noudattamisessa, tilaajavastuulain mukaisten selvitysten toimittamisessa tai niiden sisällössä tai ulkomaalaisen työntekijän työnteko-oikeuden varmentamisessa)?
- Onko tietyillä toimialoilla huomattu kilpailutuksessa systemaattisesti suurta hajontaa tarjoushinnoissa tai hinnaltaan epätavallisen halpoja tarjouksia?
- Toteuttavatko hankintasopimuksia ulkomaalaiset henkilöt/tilapäisesti palkatut henkilöt, jotka eivät ole muulle henkilökunnalle välittömästi näkyvissä, koska työ tehdään virallisten työaikojen ulkopuolella tai syrjäisessä paikassa?
- Hankitaanko palveluita toimialoilta, joilla on esim. median, tutkimusten, kansalaisjärjestöjen raporttien tai muiden toimijoiden mukaan esiintynyt pimeän työvoiman käyttöä, epäasiallisia työoloja, sosiaalista polkumyyntiä, työperäistä hyväksikäyttöä tai ihmiskauppaa?